

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca



"Aprob"

Directorul Colegiului „Mihai Eminescu” din Soroca

Tatiana Vișniovaia

09 octombrie 2018

**Curriculumul modular
S.07.O.024 Liturgica specială I**

Specialitatea

Teologie 22110

Calificarea

Predicator 341304

2018



La sedința Consiliului Profesorat al Colegiului "Mihai Eminescu" din Soroca din 09 octombrie 2018

Director

Vișniovaia Tatiana

Autor:

Patrinica Vadim Preot, cadru didactic Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

Recenzenți:

Catedrala Episcopală „Adormirea Maicii Domnului” din Soroca, Paroh PS IOAN, Episcop de Soroca

Protopopiatul bisericilor din Soroca, Protopop, Protoiereu Nicolae Craveț

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic

<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională.....	4
III. Competențele profesionale specifice modulului	4
IV. Administrarea modulului	4
V. Unitățile de învățare	5
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	7
VII. Studiu individual ghidat de profesor	7
VIII. Lucrările de laborator recomandate	8
IX. Sugestii metodologice	8
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	9
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	11
XII. Resursele didactice recomandate elevilor	11

I. Preliminarii

Disciplina **Liturgica specială I** în învățământul teologic are ca scop familiarizarea elevilor cu învățătura de credință a Bisericii Ortodoxe și formarea unei culturi teologice, apte să pregătească pe viitorii slujitori ai Bisericii în misiunea lor pastorală, misionară și liturgică. Totodată, această disciplină școlară își propune să formeze elevilor competențe, valori și atitudini în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe și cu cerințele societății contemporane.

Elaborarea curriculumului de **Liturgica specială I** a avut în vedere stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. De asemenea, s-a avut în vedere accentuarea caracterului pragmatic al cunoștințelor de liturgică, prin centrarea pe însușirea modului corect de realizare a slujbelor și prin corelarea acestora cu participarea la programul liturgic și duhovnicesc.

Curriculumul de **Liturgica specială I** este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale;
- valori și atitudini promovate, prin învățarea disciplinei;
- competențe specifice asociate cu conținuturile învățării;
- lista unităților de conținut;
- sugestii metodologice;
- recoandări bibliografice suplimentare.

II Motivația, utilitatea modului pentru dezvoltarea profesională

Studiul acestei unități de curs îi va dezvolta elevului:

- Dezvoltarea respectului față de slujbele Bisericii;
- Angajarea în trăirea vieții celei noi în Hristos prin participare la sfintele slujbe;
- Conștientizarea importanței și rolului sfintelor slujbe în viața personală și comunitară;
- Interesul pentru aprofundarea cunoștințelor religioase în vederea permanentei deveniri spirituale.

III. Competențele profesionale specifice modului

CS1 Argumentarea specificului și a importanței cultului ortodox.

CS2. Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul liturgicii, în diferite contexte de analiză.

CS3. Aplicarea cunoștințelor liturgice în săvârșirea sfintelor slujbe.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore			Modalitate de evaluare	Numărul de credite	
	Total	Contact direct				Lucrul individual
		Prelegeri	Practică / Seminar			
VII	120	30	30	60	Examen	4

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Argumentarea specificului și a importanței cultului ortodox		
UC1. Sintetizarea elementelor caracteristice cultului ortodox. UC2. Analizarea diferitelor surse bibliografice referitoare la domeniul liturgic.	1. Noțiuni introductive: obiectul, scopul și importanța Liturgicii. 2. Originea cultului creștin; raportul lui cu Vechiul Testament, istoria și evoluția lui. 3. Esența și formele de exprimare ale cultului religios în general. 4. Trăsăturile caracteristice ale cultului creștin ortodox. 5. Termenii sau factorii cultului. Cult de adorare, cult de venerare 6. Scopurile sau funcțiunile cultului divin orthodox. 7. Literatura liturgică.	A1. Utilizarea adecvată a terminologiei; A2. Descrierea trăsăturile caracteristice ale cultului creștin ortodox; A3. Cunoașterea scopurilor sau funcțiunilor cultului divin orthodox;
2. Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul liturgicii, în diferite contexte de analiză		
UC6. Argumentarea rolului clerului și al credincioșilor în Biserică. UC7. Descrierea caracteristicilor calendarului ortodox și ale perioadelor liturgice.	1. Treptele clerului și funcțiile lor în cult. 2. Treptele clerului inferior în Biserica veche și în Biserica Ortodoxă de azi. 3. Rolul credincioșilor laici în cult. 4. Scurte noțiuni despre calendarul bisericesc. 5. Anul bisericesc și împărțirea lui. 6. Posturile din cursul anului bisericesc și zilele pentru pomenirile de obște ale morților. 7. Despre sărbători în general; duminica și praznicele împărătești. 8. Sărbătorile sfinților îngeri și ale sfintei Cruci; sărbătorile sfinților principali. 9. Sfinți ortodocși și sfinți cu moaște la noi în țară.	A4. Relatarea treptele clerului și funcțiile lor în cult; A5. Descrierea rolului credincioșilor laici în cult; A6. Cunoașterea posturilor din cursul anului bisericesc și zilele pentru pomenirile de obște ale morților; A7. Cunoașterea Sărbătorilor sfinților îngeri și ale sfintei Cruci; sărbătorile sfinților principali;

UC8. Prezentarea specificului locașului de cult și a elementelor utilizate pentru săvârșirea cultului. UC9. Sintetizarea caracteristicilor elementelor de artă bisericească.	10.Locașurile de cult; bisericile ortodoxe, forma și împărțirea lor; cimitirele. 11.Obiectele care se găsesc în biserică; simbolismul și întrebuințarea lor; mobilierul liturgic. 12.Veșmintele liturgice. 13.Cărțile de slujbă pentru clerici și cântăreți; lecturile biblice în cult. 14.Materiile întrebuințate în cult, folosirea și simbolismul lor. 15.Arhitectura bisericească. 16.Pictura bisericească; tipicul iconografic al picturii din bisericile ortodoxe; icoanele bisericești. 17.Muzica bisericească; imnografi bisericești mai importanți.	A8. Descrierea arhitecturii bisericești; A9. Descrierea picturilor bisericești; tipicul iconografic al picturii din bisericile ortodoxe; icoanele bisericești; A10. Cunoașterea muzicii bisericești; imnografii bisericești cei mai importanți;
3. Aplicarea cunoștințelor liturgice în săvârșirea sfintelor slujbe		
UC13. Analizarea activității preotului în săvârșirea sfintelor laude. UC14. Practicarea actelor și a gesturilor liturgice specifice săvârșirii sfintelor taine.	1. Lucrarea preotului la sfintele laude: la slujba Ceasurilor liturgice; la slujba Vecerniei de diferite categorii; la slujbele Pavcerniței și Miezonopticii; la slujba Utreniei de diferite categorii 2. Cel ce în toată vremea și în tot ceasul. 3. Învrednicește-ne Doamne. 4. Acum slobozește. 5. Rugăciunea de binecuvântare a tămâiei. 6. Rugăciunea intrării de la vohodul vecerniei. 7. Psalmul 50. 8. Rânduiala cădirii la sfintele laude. 9. Rânduiala vohodului la sfintele laude. 10. Scoaterea Sfintei cruci.	A11. Cunoașterea activității preotului în săvârșirea sfintelor laude. A12. Practicarea actelor și a gesturilor liturgice specifice săvârșirii sfintelor taine.

VI.Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr. ord	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucru individual
			Prelegeri	Practică/ Seminar	
1.	Argumentarea specificului și a importanței cultului ortodox.	40	10	10	20
2.	Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul liturgicii, în diferite contexte de analiză.	40	10	10	20
3.	Aplicarea cunoștințelor liturgice în săvârșirea sfintelor slujbe.	40	10	10	20
	Total	120	30	30	60

VII.Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Argumentarea specificului și a importanței cultului ortodox.			
Originea cultului creștin; raportul lui cu Vechiul Testament, istoria și evoluția lui.	Referat	Prezentarea publică	Săptămâna 1
Trăsăturile caracteristice ale cultului creștin ortodox.	Schemă	Prezentare publică	Săptămâna 2
Scopurile sau funcțiunile cultului divin orthodox.	Proiect de grup	Prezentare orală și scrisă	Săptămâna 3
2 Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul liturgicii, în diferite contexte de			
Rolul credincioșilor laici în cult.	Eseu structurat	Prezentare individuală	Săptămâna 4
Anul bisericesc și împărțirea lui.	Proiect individual	Prezentare orală și scrisă	Săptămâna 5
Posturile din cursul anului bisericesc și zilele pentru pomenirile de obște ale morților.	Schema	Expunere individuală	Săptămâna 6

Sărbătorile sfinților îngeri și ale sfintei Cruci; sărbătorile sfinților principali.	Schemă	Expunere individuală	Săptămâna 7
Sfinți ortodocși și sfinți cu moaște la noi în țară.	Schemă	Expunere individuală	Săptămâna 8
Veșmintele liturgice.	Argument teologic: Rolul sfintelor veșminte	Prezentarea rezumativă	Săptămâna 9
Pictura bisericească; tipicul iconografic al picturii din bisericile ortodoxe; icoanele bisericești.	Argumentarea imaginilor	Argument individual	Săptămâna 10
3. Aplicarea cunoștințelor liturgice în săvârșirea sfintelor slujbe.			
Lucrarea preotului la sfintele laude	Referat: „Descrierea activităților preotului în săvârșirea sfintelor laude..”	Susținerea orală a referatului	Săptămâna 11
Rugăciunea de binecuvântare a tămâiei.	Cântare Cântarea rugăciunii	Audierea rugăciunii	Săptămâna 12
Psalmul 50.	Cântare Cântarea Psalmului 50	Audierea Psalmului	Săptămâna 13
Rânduiala căderii la sfintele laude.	Proiect de grup	Susținerea prezentării	Săptămâna 14

VIII. Lucrările practice recomandate

1. Cântarea: Rugăciunea de binecuvântare a tămâiei.
2. Cântarea: Psalmul 50.

IX. Sugestii metodologice

Curriculumul de Liturgica specială I, filiera vocațională, profil teologic (cultul ortodox) a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut.

Conținuturile sunt prezentate în mod sistematic, urmărind succesiunea logică tradițională a temelor și corelarea cunoștințelor cu cele asimilate la nivelul la nivelul însușirii celorlalte unități de curs, astfel încât să se asigure parcurgerea integrală a marilor teme dogmatice.

Elevilor li se oferă posibilitatea să aprofundeze, să compare și să identifice principalele erori sau neajunsuri ce se pot manifesta în slujirea sfintelor slujbe.

Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- ⇒ accentuarea caracterului pragmatic, prin centrarea pe însușirea modului corect de realizare a slujbelor;
- ⇒ cultivarea dragostei și a respectului față de slujbele Bisericii, prin înțelegerea semnificației lor și prin participarea conștientă la acestea;
- ⇒ corelarea cunoștințelor liturgice cu participarea la programul liturgic și duhovnicesc.

Pentru realizarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea unor strategii de învățare variate, precum:

- dezbateră privind importanța și rolul diferitelor elemente din domeniul Liturgicii;
- studiul de caz cu rol de exemplificare a modalităților de realizare a sfintelor slujbe;
- argumentarea biblică și patristică;
- utilizarea noilor tehnologii informatice și a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învățare, pentru ilustrarea aspectelor practice de liturgică.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Formele de evaluare determinate de perioada de studiu:

- Evaluare (ascultare) orală: evaluarea curentă care se bazează pe aprecierea gradului și a calității de participare intelectuală a studenților în cadrul prelegerilor și seminariilor, pregătirea pentru seminare, evaluarea lucrului cu literatura recomandată.
- Evaluare scrisă - elaborare de informații suplimentare în cadrul fiecărei teme (referate, ese, scheme, tabele, materiale ilustrative) probe de control, alte lucrări scrise;

Forma finală de evaluare este examenul scris, care va consta dintr-un test care va reflecta conținutul tematic al cursului. Evaluarea orală va presupune a răspunde la itemi din trei domenii cognitive: cunoaștere și înțelegere, aplicare, integrare.

Produsele recomandate pentru evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor cognitive sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor
1.	Rezumatul oral	• Expune tematica lucrării în cauză. • Utilizează formulări proprii, fără a distorsiona mesajul lucrării supuse rezumării. • Expunerea orală este concisă și structurată logic. • Folosește un limbaj bogat, adecvat tematicii lucrării în cauză. • Respectarea coeficientului de reducere a textului: 1/3 din textul inițial.
2.	Rezumatul scris	• Expune tematica lucrării în cauză.

		• Utilizează formulări proprii, fără a distorsiona mesajul lucrării supuse rezumării. • Textul rezumatului este concis și structurat logic. • Folosește un limbaj bogat, adecvat tematicii lucrării în cauză. • Fidelitatea: înțelegerea esențialului și reproducerea lui, nu trebuie să existe contrasens. • Coerența: rezumatul are o unitate și un sens evidente, lizibile pentru cei care nu cunosc textul sursă. • Progresia logică: înlănțuirea ideilor, prezentarea argumentelor sunt clare și evidente. • Respectarea modalităților de enunțare a textului sursă: rezumatul este o oglindă micșorată dar fidelă textului sursă. • Muncă pertinentă de reformulare: rezumatul nu este un colaj de citate. • Respectarea coeficientului de reducere a textului: 1/4 din textul inițial. • Stăpânirea normelor sintactice la nivel de prezentare logică a ideilor, frazelor, paragrafelor textului. • Text formatat citet, lizibil. plasarea clară în pagină.
3.	Referat	• Corespunderea referatului temei. • Profunzimea și completitudinea dezvoltării temei. • Adecvarea la conținutul surselor primare. • Coerența și logica expunerii. • Utilizarea dovezilor din sursele consultate. • Gradul de originalitate și de noutate. • Nivelul de erudiție. • Modul de structurare a lucrării. • Justificarea ipotezei legate de tema referatului. • Analiza în detaliu a fiecărei surse de documentare
4.	Proiect elaborat	• Validitatea proiectului - gradul în care acesta acoperă unitar și coerent, logic și argumentat tema propusă. • Completitudinea proiectului - felul în care au fost evidențiate conexiunile și perspectivele interdisciplinare ale temei, competențele și abilitățile de ordin teoretic și practic și maniera în care acestea servesc conținutului științific. • Elaborarea și structura proiectului - acuratețea, rigoarea și coerența demersului științific, logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor. • Calitatea materialului folosit în realizarea proiectului, bogăția și varietatea surselor de informare, relevanța și actualitatea acestora, semnificația datelor colectate s.a. • Creativitatea - gradul de noutate pe care-l aduce proiectul în abordarea temei sau în soluționarea problemei.
5.	Eseu structurat	• Completitudinea interpretării informațiilor prin prisma problemei de la care pornește acesta. • Corectitudinea interpretării informațiilor prin prisma problemei de la care pornește acesta. • Claritatea (mesajul bine conturat în jurul unei idei pentru care există dovezi verificabile). • Originalitatea, creativitatea, inovațiile. • Aspectul general al eseului (respectarea normelor stilistice și gramaticale, aranjarea în pagină).

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Denumirea modului	Mijloace recomandate
Liturgica specială I	- Calculatoare portabile (laptop, notebook); - Biblia; - Suport de curs.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr. Ctr.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată, accesată, procurată resursa
1.	Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, Liturgica specială pentru Institutele teologice , Ed. IBMBOR, București, 1985	https://teologiepastorala20102014.files.wordpress.com/2014/01/liturgica-speciala-pagina-cu-pagina.pdf
2.	Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, Liturgica teoretică. Manual pentru elevii seminariști , Ed. Credința noastră, București, 1997	https://ru.scribd.com/document/57367191/Manual-de-Practica-Liturgica
3.	Vintilescu, Pr. Prof. Dr. Petre, Liturghierul explicat , Ed. IBMBOR, București, 1998	https://vdocuments.site/76479682-petre-vintilescu-liturghierul-explicatpdf.html
4.	https://unsufletortodox.wordpress.com/2013/12/10/liturgica-speciala/	internet